

“aktif olmak”, “merak edilmek”, “hatırlanmak” ve “aranıp sorulmak” gibi ifadelerle açıklamaktadırlar. Diğer bir nokta, bu sosyal paylaşım ağlarının gençler tarafından yeni bir “günlük tutma” geleneği olarak gelişmekte olduğudur. Gençlerden bazıları herhangi bir şeye sıkıldıklarında, o gün içerisinde kimseyle yüz yüze paylaşmamış oldukları konuları, sevinçlerini veya kırgınlıklarını yani gündelik yaşamlarını bu alana aktarmaktadır. Sosyal paylaşım ağları üzerinden bireylerin gündelik yaşamlarına yönelik paylaşımlarını “aşırı” bulan ve bunun yapılmasına eleştiriler yönelten gençlerin ise, açıklamalarını kendilerinden ziyade, çoğunlukla çevrelerinde çeşitli restoranlarda yemek yeme, farklı ülkelere seyahat etme, sıklıkla alışveriş yapma gibi çeşitli sosyal aktivitelerde bulunamayan “arkadaşlarının” içinde kalan yoksulluk ve yoksunlukları üzerinden yapmaları dikkat çekicidir. Bu arkadaşlarının bahsedilen pratiklere erişebilirliğini ve dolaylı olarak zengin-yoksul gerilimini sorgulayan gençlerin yanı sıra, bu tür paylaşımların özel hayat mahremiyetini tamamen gözler önüne sermesi nedeniyle de sorunlu bulunmakta ve çeşitli eleştiriler yöneltilmektedir.

Online olarak oynanan veya bilgisayar, tablet veya telefona yüklenen çeşitli oyunlar, gençlerin ilgi alanları çerçevesinde çeşitlenen önemli bir alanı oluşturmaktadır. Gençler eğitim, çalışma süreçlerinin gerilimini söz konusu oyunlar ile hafifletmeye çalışmakta ve eğlenceli vakit geçirmeye ihtiyaç duyduklarında veya “çocukluklarına dönmek” istediklerinde oyunlara başvurduklarını ifade etmektedirler. Fakat diğer yandan oyunların bağımlılık yapması ve gençlerin gündelik yaşam akışlarını sekteye uğratması konusunda bir takım olumsuzluklara neden olabildiğinin de bizzat gençler tarafından altı çizilmektedir. Son olarak internet kafe pratikleri ve bu ortamlar hakkındaki eleştirileri ele alındığında gençler, özellikle arkadaş gruplarıyla birlikte vakit geçirmek, oyun oynamak veya ödevleri konusunda araştırma yapmak gibi çeşitli amaçlarla yaşadıkları bölgelerin çevrelerinde bulunan internet kafelere gitmektedirler. Gençler bu mekanları “tekinsiz” olarak değerlendirmekte ve buradaki güvenli olmama durumunu, bu mekanların “uyuşturucu yuvası” haline gelmesi, sürekli kavga çıkması gibi bazı suç teşkil eden faaliyetlerin gençlerin yoğun olarak bulunduğu bu mekanlar üzerinden işletilmesi noktasına odaklanmaktadır. Gençler bu tür nedenlerle çoğu zaman bilgisayar veya internet erişimi sağlayamadıklarından dolayı internet kafelere gitmek “zorunda kaldıklarını”; fakat zaman zaman eğlence amaçlı da gittiklerini fakat sürekli tedbirli davrandıklarını ifade etmişlerdir. Aileleri de genel olarak gençlerin internet kafelere gitmelerini denetlemekte veya tamamen engellemeye çalışmaktadır. Son olarak gençler, iletişim araçlarını, karşılaştıkları sorunlardan uzaklaşmak “kafa dağıtmak” ve içinde buldukları olumsuz yaşam koşullarından bir “kaçış” amacıyla kullanabilmekte; fakat esas olarak bunun kendi gündelik yaşam deneyimlerinde köklü bir dönüşümü beraberinde getirmediğinin, yine benzer koşullarda benzer sorunları yaşamak zorunda kaldıklarının da altını çizmektedirler. Bu noktada gençlerden bazıları, medyada yer bulan programların önemli izlenme oranlarına ulaşmalarını, kendilerinin veya çevrelerindeki kişilerin eğitimsizliklerinden ve “gerçeklerin bilinmeyişiinden” kaynaklandıklarını öne sürmektedir. Dolayısıyla medya metinlerinin tüketimine yönelik çoklu bir anlamlandırma sürecinin devreye girdiği görülmektedir. İzledikleri programlar veya diğer içeriklere yönelik hakim okuma gerçekleştiren gençlerde söz konusu tüketim pratiklerine ve idealize edilen yaşam tarzıyla örtüşen ifadelerin görüldüğü; buna karşın daha müzakereci ve muhalif okuma yapan gençlerin aynı kararlılığı medya tüketim pratiklerinde, gündelik yaşamlarındaki diğer tüketim pratiklerinde uygulayamadığı gözlemlenmektedir.

SONUÇ

Gündelik yaşam, yoksul gençlerin medya tüketim deneyimlerini değerlendirirken bakılması gereken bir alan ve bir kuruluş pratiğidir. Henri Lefebvre’nin de bu yönüyle bir “mücadele alanı” olarak üzerinde durduğu gündelik yaşam, kent yoksulu gençlerin medya tüketim deneyimlerinin değerlendirilmesi açısından; eğitim, istihdam ve buldukları çevre koşullarını kapsayan önemli bulgular sunmaktadır. Ardından bu koşullar üzerinde biçimlenen medya etkileşimleri ve yorumlama pratikleri anlam kazanmaktadır. Howard Becker’in “iletişim araçlarının oluşturduğu gündelik yaşam bilgisi” olarak ifade ettiği vurgu, kent yoksulu gençler açısından, toplumsal kural ve yasakların işleyiş durumuna ilişkin bilgi art alanlarını iletişim araçlarında yer bulan içeriklerin genel itibarıyla “hakim okuması” yoluyla inşa etmekte oldukları yorumuyla değerlendirilebilir.

Genç yoksulların medya tüketim deneyimlerini biçimlendiren dinamiklerden iletişim araçları sahipliğidir. Çünkü bu araçlara sahip olmak, haberleşme ve bunun da ötesinde bilgi edinme, görünürlük kazanma, sosyalleşme, gibi farklı ihtiyaçları karşılayabilecek bir imkana sahip olmak anlamına gelmektedir.

Ayrıca gençler, tüketim toplumunun biçimlendirdiği kuralların “kabul gören” ve “dışlayan” mekanizmasına yönelik bilgiyi de bu araçlar yoluyla edinmektedir. Goffman’ın (2014) dramaturjik yaklaşımından hareketle kent yoksulu gençler, içinde buldukları toplumsal gruplarda iletişim araçları sahipliğini bir “ön bölge” işleviyle kullanarak kendine yönelik izlenimleri biçimlendirmekte, diğer yandan “arka bölge”de iletişim araçlarını, içinde buldukları duruma tahammül etme, kaçış veya yoksulluk, damgalanma, baskılanma gibi olumsuz durumlarla mücadele amacıyla kullanabilmektedir. Bu nedenle de en son teknolojiye sahip akıllı iletişim araçlarına sahip olmak gençler açısından oldukça önemlidir. Gençler, ekonomik kaynak sıkıntılarında rağmen özellikle akıllı telefon, tablet gibi pahalı ürünleri kullanmaktadır. Bu bağlamda gelir düzeyi gibi ekonomik ölçütler, iletişim araçları sahipliğinin doğrudan bir kriteri olmaktan çıkmaktadır. Bunun yerine söz konusu ürünlerin edinilme biçimleri, veya ödeme seçenekleri gibi diğer belirleyiciler önem kazanmaktadır.

Kent yoksulu gençler, kendi ekonomik ve sosyo-kültürel koşullarının sınırları çerçevesinde söz konusu iletişim araçlarına sahip olabilmekte ve bu araçlar yoluyla üretilen içerikleri takip edebilmektedir. Hane içerisinde sahip olunan iletişim araçlarının sayısı ve kullanım niteliği de bu bağlamda önemli bir kriterdir. Gençler büyük ölçüde, yeni medyanın beraberinde getirdiği, kendi sosyal medya profilini oluşturma, bu profil üzerinden farklı sosyal medya hesaplarına erişme ve yeni medya araçlarını tanıyarak akıcı biçimde kullanma bilgisine sahip olmayı ifade eden “dijital sosyalleşme” pratiğini, önemsemektedir. Gençler; yeni şeyler öğrenme, eğitimlerini ilerletme, sosyalleşme gibi farklılaşan nedenlerle medyanın “yeni” olarak tanımlanan alanının da bir parçası olmaktadır. Yeni medya ortamında da en çok akıllı cep telefonu, bilgisayar ve daha az oranda tablet tercih edilmektedir. Dolayısıyla kent yoksulu gençlerin medya tüketim deneyimlerinde hem geleneksel hem de yeni medya ortamı ve iletişim araçları arasındaki “geçişlilik” belirginleşmektedir. Kent yoksulu gençlerin iletişim araçlarını satın almaları veya internet bağlantısına sahip olmaları tek başına yeterli olmamaktadır. Söz konusu iletişim araçlarının kullanılabilmesi bir alt yapının bulunması veya teknik yetersizliklerin karşılanması da gerekmektedir. Fakat kent yoksulu gençlerin yaşadıkları alanlardaki söz konusu koşulların elverişsizliği, iletişim araçları sahipliği durumunun kent yoksulu gençlerin dezavantajlı yaşam koşullarıyla çakıştığını göstermektedir. Kent yoksulu gençler tarafından iletişim araçları arasında özellikle cep telefonu, ardından da bilgisayarın bir “ihtiyaç” olarak değerlendirilmektedir. Gençler Bu araçların günümüz dünyasını tanımlayan temel ve sıradan ihtiyaçlar olduğu; fakat söz konusu kaynak yetersizlikleri nedeniyle bu ihtiyaçların dahi kendileri için bir lüks haline geldiği görüşündedirler. Bu iletişim araçlarına sahip olmamanın onlar açısından anlamı, sınırlı bir sosyal hayat, arkadaşlık ilişkilerinin olumsuz etkilenmesi, bilgiye erişimde eksiklikler, hayatlarının sıkıcı hale gelmesi ve diğer insanlara “muhtaç” olmasıdır.

Gençlerin iletişim araçlarıyla etkileşimleri okul, çalışma yaşamı gibi çeşitli uğraşlar nedeniyle belirli ölçüde sektöre uğramasına karşın gündelik yaşamlarında önemli bir yer kaplamaktadır. Geleneksel medya daha çok bir boş zaman etkinliği olarak değerlendirilirken yeni medya ortamına kent yoksulu gençler tarafından bir “mesai” ayrılmaktadır. Buna ek olarak gençler için medya tüketimine ilişkin rutinler çoğu zaman “günlük sohbetlerin dışında kalmamak” üzere yapılması gerekenler bütünü haline gelmektedir. Bu noktada yeni medya ortamı, gençlerin iletişim araçlarına ve içeriklerine yönelik tüketim pratiklerinin dikkate değer bir alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Yeni medya tüketim pratiklerinde, kent yoksulu gençlerin sosyal medya etkileşimleri ve eğitimlerine ilişkin çalışmalarını sürdürmek gibi iki temel amaç ön plana çıkmaktadır. Oyunlar gençler tarafından ilgi görmekte, yeni medyanın bireysel kullanım alanlarının yaygınlaşması oranında internet kafe pratiği etkinliğini yitirmektedir. İnternet üzerinden iş arama pratiğinin kent yoksulu gençler arasında henüz yeteri kadar kullanım alanı bulamamaktadır. Bunun yerine akraba veya tanıdıklar aracılığıyla, gazeteler yoluyla gerçekleştirilen iş arama pratiği yaygındır. Online alışveriş pratiği de kent yoksulu gençler tarafından henüz deneyimlenmemiş bir alandır.

Medya tüketim sürecinin bir diğer önemli boyutu, iletişim araçları ve bu iletişim araçları vasıtasıyla üretilen medya içeriklerine yönelik beğeni ve eleştirilerden meydana gelmektedir. Kent yoksulu gençler medya tüketimini ifade eden beğeni ve eleştirilerini daha çok iletişim araçlarına (cep telefonu, bilgisayar) bu araçlar yoluyla üretilen medya içeriklerine ve burada öne çıkan bir takım karakterlere veya fenomenlere yöneltmektedir. Temel beğeni noktası, tek bir iletişim aracı ve internet erişimi ile pek çok işlemin kolaylıkla ve hızlı biçimde yapılabilmesidir. Gençler, içinde buldukları ekonomik yetersizlikler ve sosyo-kültürel sermayelerine yönelik olarak hissettikleri “eksiklikler” nedeniyle, yeni olanı takip etmenin ve hem kendi çevrelerinde hem de diğer ülkelerde neler olup bittiğini öğrenmenin tek yolu olarak bu iletişim araçlarını ve